

Anti-Corruption Network for Transition Economies
OECD Directorate for Financial and Enterprise Affairs
2 rue André Pascal
F-75775 Paris Cedex 16 (France)
phone: (+33-1) 45249106, fax: (+33-1) 44306307
e-mail: Anti-Corruption.Network@oecd.org
URL: <http://www.anticorruptionnet.org>

BALTI KORRUPTSIOONIVASTANE INITSIATIIV

SEMINAR “JUHTIMISTAVAD JA ÄRIEETIKA ERASEKTORIS”

PÄEVAKORRAKAVAND

30.-31. august 2004

TALLINN

Korraldaja:
Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon
Rahaasjade ja ettevõtluse direktoraat
Korruptsioonivastane osakond
koostöös
Eesti Vabariigi Justiitsministeeriumiga

1. Taustteave

2001.aastal OECD eestvedamisel toimunud Üleminekumajanduste Korrupsioonivastase Võrgustiku (vabatõlge; ACN - *the Anti-Corruption Network for Transition Economies*) aastakoosolekul otsustasid Eesti, Läti ja Leedu käivitada regionaalne Balti korrupsioonivastane initsiatiiv (BACI), mille eesmärgiks on tugevdada riikide võimet võidelda korrupsiooni vastu ning edendada vastavust rahvusvahelistele korrupsioonivastastele normidele.

Sellest hetkest osalevad Eesti, Läti ja Leedu nii oma riigi kui ka teiste initsiatiivi osapoolte korrupsioonivastase võitluse õigusliku ning institutsionaalse ülesehituse hindamises. Protsess sai alguse, kui Eesti Läti ja Leedu kinnitasid aruanded, mis annavad lühiülevaate Balti riikide korrupsiooni ennetamise ning korrupsioonivastase võitluse tugevatest ning nõrkedest külgedest. Selle analüüsi raames peeti aastatel 2002 ja 2003 6 seminari (Lisateave BACI sündmuste kohta: www.anticorruptionnet.org).

Seitsmes BACI seminar *Building Integrity in the Private Sector* (“Eetika edendamine erasektoris”) tugineb valitsuste, rahvusvaheliste organisatsioonide ning äriühingute kasvaval huvil erasektori heade valitsemistavade ning äriühingute põhimõtete vastu.

2. Seminari teemad

Üleilmastumine ning konkurentsi-alased väljakutsed on rahvusvahelistes äritehingutes kaasa toonud uued reeglid ning eeskirjad. Nii regionaalsel kui rahvusvahelisel tasandil on rakendatud mitmeid õiguslikult siduvaid kui ka mittesiduvaid vahendeid, et parandada kaubandus- ja investeerimiskliimat ning ennetada korrupsiooni ettevõtetes.

Nende vahendite rakendamine ning jõustamine nõuab erinevate osapoolte koostööd. Valitsused peavad selleks kohandama oma regulatsioonisüsteemi ja tagama, et riikide institutsionaalne ülesehitus on adekvaatne ning vastavuses võetud kohutustega. Kuid üksnes valitsuste jõupingutustest ei piisa. Üha tähtsam on ka äriühingute, ametiühingute ning kodanikuühiskonna täiendav ning vastasikku toetav koostöö.

Äriühingute koostöö on õiglase ja läbipaistva ettevõtluse oluline osa. Kõrged juhtimistavade ning eetika normid aitavad korrupsiooni riski miinimumini viia ning on otseselt kasulikud ka ettevõtetele, sest avalikkuse suurenenud usaldus võib ligi meelitada investeringuid.

3. Eesmärgid

Seminari eesmärgiks on toetada Balti riikide püüdusi erasektori heade juhtimistavade ning eetilise käitumise edendamises.

Balti riikide avaliku ja erasektori esindajatel on võimalus arutleda oma juhtimisstrateegiatega ning –tavade üle rahvusvaheliste normide valguses. Seminari eesmärgiks on:

- Tutvustada osalejatele rahvusvahelisi altkäemaksu vastu võitlemise ja ärietika põhimõtteid ning nendest tulenevaid norme;
- Arutleda avaliku ning erasektori koostöö vajaduse ning tähtsuse üle;
- Tõsta osalejate teadlikkust erinevatest rahvusvahelistest ja riiklikest erasektori heade juhtimistavade ning ärietika edendamise initsiatiividest ja põhimõtetest;
- Tuua konkreetseid näiteid ning anda soovitusi ülalmainitud põhimõtete rakendamiseks.

4. Sihtrühm

Seminaril kohtuvad Balti riikide avaliku ja erasektori esindajad korrupsiooni ennetamise, ärietika ning aususe edendamise alal kogenud OECD liikmesriikide avaliku ja erasektori esindajatega.

Äriringkonna kaasamiseks osalevad seminaril ka Balti riikides tegutsevate äriühingute, suurte, keskmiste ning väikeste ettevõtete esindajad.

5. Metoodika

Poolteist päeva vältav seminar koosneb ettekannetest ning paneeldiskussioonidest. Pärast ettekandeid on osalejatel võimalus esitada küsimusi või täpsustada arutatud punkte.

Seminari töökeeleks on inglise keel. Kohapeal on tagatud tõlge Eesti, Läti ja Leedu keelde.

6. Toimumiskoht

Domina Hotel Ilmarine
Põhja pst. 23
10414 Tallinn
EESTI

Tel. 6 140 980; Fax 6 140 981; E-mail: info@domina.ee

7. Dokumentatsioon

Seminari ajal on kättesaadavad järgmised taustdokumendid:

- *OECD Convention Against Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions* (OECD Rahvusvahelises äritehingus välisriigi ametiisiku altkäemaksukuriteo vastu võitlemise konventsioon) ja *Revised Recommendation of the Council on Combating Bribery in International Business Transactions* (Nõukogu parandatud soovitus rahvusvahelises äritehingus toimepandud altkäemaksu vastu võitlemise kohta);

- Strateegia lühiülevaated: *Fighting Bribery in International Business Deals* (Rahvusvahelistes äritehingutes toimepandavate altkäemaksukuritegude vastu võitlemine; november 2003) ning *Civil Society and OECD* (Kodanikuühiskond ja OECD; november 2002);
- *OECD Guidelines for Multinational Enterprises* (OECD Suunised hargmaistele ettevõtetele)
- *Private sector involvement in Monitoring and Implementation*; USA Kaubandusministeerium;
- Rahvusvahelise Kaubanduskoja eetikakoodeks, *Transparency International*'i äripõhimõtted jne.;
- teised osalejatelt laekunud dokumendid.

SEMINAR
“JUHTIMISTAVAD JA ÄRIEETIKA ERASEKTORIS”

Päevakorrakavand

Esimene päev – 30. august 2004

8:30 – 8:50 Avasõnad ja sissejuhatavad märkused

Tervitussõnad: Ken-Marti VAHER, Eesti Vabariigi
Justiitsminister

Sissejuhatus: Nicola EHLERMANN-CACHE, OECD
Korruptsioonivastane osakond

Kogemused on näidanud, et valitsused saavutavad ärireeetika edendamises ja korruptsiooni ennetamises või tuvastamises paremaid ning kokreetsamaid tulemusi, kui nad teevad tulemuslikku ja tõhusat koostööd äriühingutega ning teiste erasektori esindajatega. Äritegevus – ohvrid aga ka korruptsiooni õhutajad – mängib ebaeetilise käitumise ning pettuste vastaste ennetavate, isereguleerivate meetmete kujundamises olulist rolli.

OECD, Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (UN), Maailmapank (WB), Rahvusvaheline Kaubanduskoda (ICC), Transparency International (TI) ning teised organisatsioonid on heade juhtimistavade ja ärireeetika kehtestamiseks välja töötanud soovitusel, laiapõhjalised põhimõtted ja parimad tavad.

1. SESSIOON: MUUTUVAD REEGLID JA ETTEVÕTTKÄITUMINE

Valitsuse ja erasektori vahelist dialoogi saab korraldada mitmel viisil ning see võib puudutada erinevaid küsimusi. Seminaril esinejad arutlevad valitsuse ja erasektori vaheliste suhete olemuse, ulatuse, korra ning peamiste eesmärkide üle. Samuti rõhutatakse valitsuse sekkumise võimalikke tagajärgi ja piire.

Kaaseesistujad: OECD ja Eesti

8:50 – 9:30 UUS REGULATSIOONISÜSTEEM

Peakõneleja: Birgitta NYGREN, suursaadik, Rootsi Välisministeerium

OECD liikmesriikide valitsused on rakendanud erinevaid mehhanisme, et aidata ettevõtetel altkämaksukuritegusid ennetada. Esimese olulise sammuna peavad valitsused alustama erasektoriga dialoogi regulatsiooni reformi üle.

Seadused, mille eesmärgiks on ärireeetika edendamine ja altkäemaksu ning sellega seotud kuritegude nagu rahapesu ja raamatupidamispettused seadusevastaseks kuulutamine suruvad ettevõtetele ja nende juhatustele, aga ka raamatupidajatele, audiitoritele ning advokaatidele peale uusi nõudeid. Valitsused peavad tagama, et riigis tegutsevad ettevõtted ja nendega seotud töötajad on teadlikud neile kehtivatest rahvusvahelistest instrumentidest ja

konventsioonidest, millest tulenevad ka muudatused riiklikus seadusandluses, ning võimalikest sanktsioonidest nende sätete rikkumise korral.

Samuti peavad valitsused andma teavet uue regulatsioonisüsteemi ning sellest tuleneva suurenenud läbipaistvuse, vastutuse ja teabe avalikustamise kohta.

9:30 – 10:15 ETTEVALMISTUS MUUTUSTEKS JA ETTEVÕTETE KORRUPTSIOONIVASTASE VÕITLUSE EDENDAMINE

Peakõneleja: *Atle RAOLDSØY, vanemnõunik, Norra Justiits- ja Politseiministeerium*

Valitsused saavad korruptsioonivastases võitluses aktiivsemalt oseleda ning saada kasu erasektori suurenenud teadlikkusest ning reaktsioonist regulatsiooni muudatustele. Näiteks saavad riigiasutused, kaasaarvatud abi- ja arenguasutused ning ekspordikrediidiasutused koostada suuniseid välismaal tegutsevatele ettevõtetele.

Samuti saavad valitsused ettevõtetega otse ühenduses olla ning teavitada neid altkäemaksukuritegude õigusnormidest. Sihtrühma võivad kuuluda riigihankega tegelevad ettevõtted (välismaal), korruptsiooniohtlikumate sektorite ettevõtted (energia, transport) või geograafiliselt tundlikes piirkondades asuvad ettevõtted.

Häid tavasid ja eraettevõtete ning riigiametnike vahelist eetilist käitumist edendavad infobrošüürid ja/või seminarid võivad kaasa aidata sotsiaalse vastutuse kehtestamisele ettevõtetes. Meetmed nagu käitumisreeglid või üldisemalt seaduskuulekuse edendamise programmid on olulised, innovatiivsed instrumendid, mis aitavad kaasa potentsiaalsete õiguslike riskide tuvastamisele. Nad võivad reguleerida ettevõtete sisest tegevust ja ettevõtete suhteid klientidega, varustajatega, partneritega ning riigi- ja omavalitsusasustustega.

10:15 – 10:30 Kohvi-/teepaus

10:30 – 11:15 ÜHINE TEGEVUS ADEKVAATSETE ETTEVÕTLUSREEGLITE JA –EETIKA KEHTESTAMISEKS

Lead Speaker: *Pierre SOCCOJA, Korruptsiooni Ennetamise Talituse peasekretär, Prantsusmaa*

Mõnede riikide valitsused on koostöös erasektoriga algatanud programme, mille eesmärgiks on teha kindlaks parimad tavad, mis aitavad ettevõtetel ja nende töötajatel vältida ebaetilisest tegevusest sattumist ning edendada rahvusvahelistele seadustele ja eeskirjadele vastavat professionaalset käitumist.

Samuti saavad valitsused toetada välismaal tegutsevaid ettevõtteid. Näiteks diplomaatilised esindused saavad anda teavet ning selgeid suuniseid. Kuid

valitsuste diplomaatiline toetus võib seisneda enamas kui pelgas nõustamises. Teatud asjaoludel võivad valitsused osaleda tegevustes, mis ennetavad ametiseisundi kuritarvitamist teatud tehingutes ning mis annavad korrupsioonijuhtudest märku. Ettevõtete abistamiseks saavad valitsused luua aruandemehhanisme. Kuid sellisel juhul tuleb luua ka kontrollimehhanismid, kaasaarvatud teabe ja teavitaja konfidentsiaalsuse ja usaldusväarsuse tagamise mehhanismid.

11:15 – 12:30 BALTII RIIKIDE KOGEMUS

Kõnelejad: Üks avaliku ja üks erasektori esindaja igast Balti riigist:

Signe RATSU, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Eesti

Sven KIVVISTIK, Hansapank, Eesti

Gundega OSE, Investeeringute ja Arengu Agentuur, Läti

Kestutis ZABORSKAS, Leedu

Algirdas MESKAUSKAS, Leedu

Balti riikide avaliku ja erasektori esindajad räägivad oma riigi avaliku ja erasektori vahelisest koostööst. Pärast lühikest ülevaadet üldistest koostööstruktuuridest käsitlevad esinejad erasektori valitsemistavade ning ärietika strateegiaid.

Samuti kõneldakse kehtivatest ärietika parandamise tavadest ning sellega seotud kogemustest.

12:30 – 13:30 Lõuna

2. SESSIOON: KORRUPTSIOONIVASTASED STRATEEGIAID ERASEKTORIS

Rahvusvaheline üldsus ei suuda üksi korrupsiooni ja altkäemaksu vastu võidelda. Ettevõtetal on siin otsustav roll. Paljud ettevõtted on tõepoolest uuele regulatsioonisüsteemile reageerinud ning rakendanud juhtimisstrateegiaid, mis tagavad firma tegevuse vastavuse seadustele ning ettevõtte enda tegevus- ja käitumishormidele.

13:30 – 14:15 KÄITUMISREEGLID JA SEADUSKÜULEKUSE PROGRAMMID

Peakõneleja: *François VINCKE, korrupsioonivastase komisjoni president,
Rahvusvaheline Kaubanduskoda*

Paneeldiskusioon: *Alexander BÖHMER, strateegiajuht, Kaubanduse ja Tööstuse
Nõuandev Komitee OECD juures;*

Aastate jooksul on paljud ettevõtted oma vabatahtlikele kohustustele andud kirjaliku vormi, mida kutsutakse ka ettevõtte käitumiskoodeksiks. Sellised koodeksid mõjutavad ning kontrollivad ettevõtte käitumist nii ettevõtte enda huvides (näiteks parandavad ettevõtte mainet või vähendavad kriminaal- või

tsiviilkaristuse riski) kui ka ettevõtte asupaiga ühiskonna huvides. Nad annavad avalikkusele teavet ettevõtte tegevuse ning sellega kaasnevate meetmete rakendamise kohta. Samuti peaksid nad tõstma töötajate teadlikkust ettevõtte strateegiatest ning suurendama töötajate toetust oma ettevõttele. Selliste koodeksite väljaandmisega kaasneb sageli spetsiaalsete juhtimissüsteemide ning sisekontrollimehhanismide rakendamine. See aitab ettevõtetel igapäevaselt oma kohustustest kinni pidada.

Parimate tavade normid täienevad pidevalt ja ettevõtted on erinevate ärietiika edendamise ning pettuste ja ametialase kurtarvitamise riski vähendamise strateegiate ja meetodika alal kogemusi juurde saanud. Ettekandes käsitletakse peamisi ettevõtte seadustele vastavuse elemente ning sisemise juhatuse kontrolli põhitunnuseid. Samuti kõneldakse jätkuva eneseanalüüsi ning aruande nõuetest üldise hindamis- ja kontrollinormide puudumise korral.

14:15 – 15:15   ÄRIEETIKA PÕHIMÕTTED JA ETTEVÕTETE KOKKULEPPED

Peakõneleja: *Jermyn BROOKS, Transparency International tegevdirektor*

Paneeldiskussioon: *Harry PIELA, Sybase juhtaja, Soome*
Jens BERTHELSEN, Respect Europe direktor, Taani

Transparency International (TI) ja Social Accountability International (SAI) on välja töötanud altkäemaksuvastase võitluse põhimõtted. Grupp erasektori, valitsusväliste organisatsioonide ja ametiühingute esindajaid töötas välja tõhusad viisid ärietiika parandamiseks ja altkäemaksu vastu võitlemiseks. Nende põhimõtete näol on tegemist suurtele, keskmistele ning väikestele ettevõtetele mõeldud laiaulatusliku lähenemisega. Põhimõtted on kavandatud nii, et nad vastavad erinevatele hiljutistele initsiatiividele nagu OECD Rahvusvahelises äritehingus välisriigi ametiisiku altkäemaksukuriteo vastu võitlemise konventsioon, Rahvusvahelise Kaubanduskoja väljapressimise ja altkäemaksu vastased reeglid” (*ICC Rules of Conduct to Combat Extortion and Bribery*) ja altkäemaksuvastased sätted OECD suunistes hargmaistele ettevõtetele.

Lisaks oma erainitsiatiividele on mõned ettevõtted hakanud välja töötama ning kasutama vabatahtlikke ettevõtete initsiatiive. Need initsiatiivid põhinevad ühiselt kokkulepitud käitumise põhimõtetel ja normidel, millest sellega liitunud ettevõtted peavad kinni pidama. Näiteks Toormetööstuse Läbipaistvuse Initsiatiiv (EITI - *Extractive Industries Transparency Initiative*), milles osalevad valitsused, ettevõtted ja kodanikuühiskond, on loodud suurendamaks nii ettevõtete toormetööstusele tehtavate maksete kui valitsustele laekuva tulu läbipaistvust. Finantsasutuste loodud põhimõtted (*Equator Principles*) on ühiseks aluseks ning raamistikuks projektide rahastamise alal. Wolfsberg'i rahapesuvastaste põhimõtete (*the Wolfsberg Anti-Money Laundering Principles*) ülesandeks on luua ühtsed rahvusvahelised normid, et võidelda rahapesu vastu finantsteenuste sektoris.

15:15 – 15:30   Kohvi-/teepaus

15:30 – 17:00 BALTII RIIKIDE SEISUKOHT

Paneeldiskussioon: kolm Balti riikide erasektori esindajat:

Aadu LUUKAS, Pakterminal, Eesti

Atis ZAKATISTOVŠ, Läti

Dmitrij SLEPNIOV, Leedu

Tuginedes seminaril kuulud ettekannetele ja aruteludele käsitlevad Balti riikide erasektori esindajad eetikakoodeksite ja ärietika programmide rakendamise poolt- ning vastuargumente oma riigi seisukohalt. Eriline rõhk on võimalikel takistustel, mis võivad esineda eetika põhimõtete rakendamisel. See peaks aitama paremini mõista Balti riikide ees seisvaid väljakutseid ning kindlaks määrata võimalikke vastumeetmeid.

Paneeldiskussioon ning kuulajate küsimused peaksid aitama teha kindlaks nii avaliku kui erasektori peamised mured ettevõtete eetikakoodeksite ja põhimõtete sisseviimise, rakendamise ja täitmise osas.

TEINE PÄEV – 31. august 2004

3. SESSIOON: ÕPPIMISEST TEGUDENI

3. sessioon on jaotatud kaheks väiksemaks sessiooniks, mille ajal on osalejatel võimalus kindlaks teha, arutada ning asetada tähtsuse järjekorda ettevõtte ärietika strateegia välja töötamise ja rakendamise meetmeid. Sessioonidest on enim kasu, kui osalejad on aruteludes avameelsed.

9:15 – 11:30 SESSIOONID

A. Kuidas aidata ettevõtetel ärietikat edendada

Moderatorid: *Birgitta NYGREN, suursaadik, Rootsi Välisministeerium*

Atle RAOLDSØY, vanem nõunik, Norra Justiits- ja Politseiministeerium

Pierre SOCCOJA, SCPC peasekretär, Prantsusmaa

Moderatorite juhendusel arutlevad osalejad, kuidas saavad valitused arendada suhteid erasektoriga, et ennetada ebaetilist käitumist. Konkreetsete näidete varal tehakse kindlaks parimad valituse ja erasektori vaheliste suhete tavad. Kuna näidete abil saab tuvastada potentsiaalsed kitsaskohad ja võimalikud tulemused, põhinevad need konkreetsetel siseriiklikel tingimustel ning erinevatel ärikeskkondadel. Iga riigi puhul pakutavad praktilised lahendused tuleb kohandada riigi tingimustele.

B. Käitumisormidest ärietika süsteemideni

Animaatorid: *François VINCKE, Korruptsioonivastase komisjoni president,*

Rahvusvaheline Kaubanduskoda;

Jermyn BROOKS, Transparency International tegevdirektor

Osalejatele tutvustatakse lähemalt hea käitumiskoodeksi põhielemente. Samuti räägitakse, miks on kasulik võtta tarvitusele laiemad korrupsioonivastased strateegiad ning nende rakendamise ja jõustamise parimad meetmed.

Kui aeg lubab, võivad osalejad arutada, kuidas toimida potentsiaalsete rikkumiste korral. Nad võivad arutada ettevõtte siseseid korrigeerivaid ja distsiplinaarmeetmeid ning ka sellega seotud küsimusi nagu adekvaatse õigusrikkumistest teavitamise mehhanismi loomine, sõltumatud sise- ja välisuuringud ning kuidas tegeleda avalikustamisega.

11:30 – 12:30   ERASEKTORI EETIKA BALTI RIIKIDES: JÄRGMISED SAMMUD

Selle sessiooni käigus on rühmadel võimalus esitada paneeldiskussioonide tulemused ning ettepanekud järgmisteks sammudeks.

Osalejatel on võimalus koos teha kindlaks, hinnata ning arutada, kuidas rakendada konkreetseid samme ettevõtte tavade ja ärireeetika parandamiseks Balti riikides.

12:30 – 13:00   Kokkuvõtted ja lõpetamine